

Samla alla goda krafter

Om hela jordens befolkning skulle leva med samma resurser som vi i den rikaste femtedelen skulle det behövas tio jordklot. 39 procent av världens samlade förmögenhet ägs av en procent av befolkning. Detta är förfärande siffror. Men enligt politiker, finansmän och media är undergången nära av helt andra skäl. Budgetunderskotten är gigantiska i många länder, statsskulderna svindlande, börskurserna fladdrar, euron vacklar och tillväxten bromsar upp.

Vi är en grupp som i en studiecirkel gjort en omfattande genomgång av vad forskare och samhällstänkare säger om tillståndet för jorden och mänskligheten. Resultatet är alarmerande. Vi finner en entydig bild av att vi hotas av ekologiskt och socialt sammanbrott om inget ändras. Situationen kan sammanfattas i fyra kriser som är sammanlänkade och förstärker varandra: Resurskrisen innebär att vi förbrukar resurser i en takt som överskrider naturens förmåga att återskapa dem. Miljö- och klimatkrisen innebär att vi med nuvarande produktion och konsumtion släpper ut mer föroreningar i naturen och atmosfären än den tål. Den ekonomiska krisen visar på allvarliga fel i hur det ekonomiska systemet tillåts fungera. Det skapar omätbara mänskliga, sociala och ekonomiska skador. Den moraliska krisen innebär att solidaritet och ansvar ersätts av egoism och girighet, principen om alla människors lika värde sätts på undantag och ökande klyftor mellan olika grupper ses som naturliga, ja till och med som önskvärda. En av de centrala orsaksfaktorerna är att det ekonomiska tänkandet har fått en överordnad ställning. Marknaden är den princip som alltmer reglerar samhället. Fokus riktas mot kortsiktiga vinster, ständig tillväxt av varuproduktion och konsumtion, privat ägande och pengar i plånboken i stället för mot mer djupgående mänskliga behov av relationer och social trygghet och mot en hållbar utveckling av jordens hela ekosystem. Företagen och finansinstituterna agerar alltmer på en global marknad med blixtsnabba transaktioner. Men de politiska och demokratiska institutionerna har inte alls hunnit med utan fungerar långsamt, kraftlöst och utan någon gemensam agenda och klarar inte sitt ansvar att skydda de fattiga och utsatta och värna om jordens miljö. Finns det någon väg framåt, något hopp, är det möjligt att vända på utvecklingen? Kunskapsunderlaget från naturvetenskaplig forskningen visar alltmer entydigt att vi riskerar att gå mot ett sammanbrott av ett eller flera av naturens system.

Och vissa nationalekonomer börjar inse, att de tvärsäkra utsagorna om marknadsliberalismens välsignelser måste omprövas. Så kunskaperna om problemen och vad som måste göras finns faktiskt. Ansvaret hamnar därför i det politiska systemet.

Hittills har politikerna visat sig tämligen oförmögna att ta sig an de svåra frågorna med flera kollapsade internationella möten om klimat, miljö och finanskris. Man förnekar eller förringar problemen, "klimatet har alltid varierat". Något annat än politiska åtgärder löser det, ett vetenskapligt genombrott, eller marknaden fixar det. Eller också inser man problemen men det går inte just nu att göra något, först måste vi ha lite mer tillväxt, alltså mer av samma. Vi är övertygade att det bland många människor finns ingående kunskap om behovet att vända på världen och en beredskap att bidra till det. Men politikerna förminskar människor, vädjar till dem just med frågor som är själva fundamentet i konsumtions- och resursförbrukningssamhället. Vi menar att vi måste mobilisera alla goda krafter, starta och utveckla samtal med politiker och skapa skarpa opinioner som kräver att de tar tag i dessa överlevnadsfrågor. Vi som lever i ett välbeställt och demokratiskt rätt välfungerande samhälle måste starta processen.

Ingemar Berglund, Axel Gisslén, Ingevi Fall, Sven Larsson, Lena Linder Örebro

(Debattlägg publicerad i NA sept 2011)